

Priporočila za odločevalce

na področju vključevanja prostovoljcev v jezikovno izobraževanje priseljencev

September 2018

Vključevanje prostovoljcev v jezikovno izobraževanje priseljencev

Jezikovno izobraževanje priseljenk in priseljencev postaja vse pomembnejše in prinaša potrebo po večjem številu ustreznih usposobljenih izobraževalcev. V tem procesu postajajo vse pomembnejši tudi prostovoljci in prostovoljke ter njihovo sodelovanje s poklicnimi učitelji in učiteljicami. Za različne vloge, ki jih lahko imajo prostovoljci v jezikovnem izobraževanju priseljencev, pa morajo biti ustrezno usposobljeni; koordinacija njihovih aktivnosti in dela poklicnih učiteljev odraslim priseljencem povečuje možnosti za celovito in učinkovito doseganje sporazumevalnih ciljev.

Prostovoljci kot dodana vrednost v jezikovnem izobraževanju odraslih priseljencev

Pri usvajanja jezika je za učečega se ključna izpostavljenost jeziku. Poleg formalnega učenja jezika (v razredu) učeči se potrebuje čim več priložnosti za rabo jezika v različnih situacijah, saj lahko zgolj v interakciji z drugimi govorniki uresničuje svoje sporazumevalne cilje in razvija tekočnost govora. Prostovoljci z ustvarjanjem priložnosti za stik z jezikom v različnih situacijah priseljence spodbujajo k jezikovni rabi in jim pomagajo pri razvijanju jezikovne zmožnosti.

Sodelovanje med usposobljenimi učitelji in prostovoljci je ključno. Razmerje med vlogami, ki jih lahko v jezikovnem izobraževanju in priseljencev opravljajo prostovoljci, in vlogami usposobljenih učiteljev je pogosto nejasno, zato med obema skupinama lahko prihaja do nezaupanja in ovira njihovo sodelovanje.

Tudi odločevalci lahko pripomorete k večji kakovosti in učinkovitosti jezikovnega izobraževanja priseljencev, in sicer tako da

1. spodbujate in podpirate sodelovanje med organizacijami na različnih področjih učenja (formalno izobraževanje, neformalno izobraževanje, področje družbene vključenosti),
2. podpirate izvajalce jezikovnega izobraževanja priseljencev pri iskanju ustreznih prostovoljcev,
3. spodbujate in podpirate sistematično usposabljanje prostovoljcev,
4. spodbujate in podpirate koordinacijo dela prostovoljcev.

V projektu VIME smo oblikovali in opisali model prostovoljskih vlog v jezikovnem izobraževanju priseljencev (gl. sliko v nadaljevanju), razvili module usposabljanja za prostovoljce ter pripravili smernice za koordinacijo njihovega dela.

1. Sodelovanje med ključnimi področji jezikovnega izobraževanja priseljencev – formalno učenje, neformalno učenje, področje družbene vključenosti – in njihova koordinacija

Delo organizacij, ki delujejo v formalnem izobraževanju, in tistih, ki delujejo v neformalnem izobraževanju ter na področju družbene vključenosti, mora biti koordinirano, saj je le tako mogoče zagotoviti učinkovito jezikovno izobraževanje priseljencev; le s sodelovanjem in ustrezno koordinacijo se njihovo delo lahko dopolnjuje, delo prostovoljcev pa prinaša dodano vrednost pri doseganju sporazumevalnih ciljev priseljencev.

2. Podpora organizacijam pri zagotavljanju prostovoljcev glede na specifične vloge, ki jih lahko imajo v procesu jezikovnega izobraževanja priseljencev

Pred odločitvijo o vlogi, ki jo bo prostovoljec izvajal v jezikovnem izobraževanju priseljencev, je treba te vloge najprej opredeliti in opisati. Naša raziskava je pokazala, da v jezikovnem izobraževanju priseljencev prevladujejo štiri prostovoljske vloge:

- **jezikovni pomočnik:** učitelju zagotavlja dodatno pomoč v (jezikovni) učilnici pri individualnem ali pri delu v skupinah; njegovo delo usmerja učitelj;
- **jezikovni inštruktor:** pomaga priseljencu doseči učne cilje (na primer z utrjevanjem naučenega, govornim sporazumevanjem); delo poteka pri priseljencu doma, v javnih prostorih ali prostorih lokalne skupnosti;
- **jezikovni prijatelj:** priseljenca podpira pri družbenem vključevanju in deluje kot referenčna točka (na primer pomaga pri razumevanju uradnih dopisov, izpolnjevanju obrazcev, pojasnjuje postopke, vsakdanja opravila);
- **jezikovni zastopnik:** prizadeva si za vključevanje odraslih priseljencev v jezikovno izobraževanje, jih pri tem spodbuja, jim svetuje in je zanje vir informacij.

Naša raziskava je pokazala, da prostovoljci svoje vloge opravljajo na vseh treh omenjenih ključnih področjih jezikovnega izobraževanja priseljencev in priseljenk (gl. 1. točko).

Model VIME

Priseljence lahko pri doseganju sporazumevalnih ciljev najbolj podpremo tako, da jim omogočimo sodelovanje v aktivnostih, ki ne potekajo zgolj na enem, temveč na vseh treh ključnih področjih.

3. Sistematično usposabljanja prostovoljcev

V projektu VIME smo za prostovoljce glede na prej opisane vloge razvili tri module usposabljanja,¹ pripravili smo smernice za izvajanje tega usposabljanja, pa tudi okvir, v katerega smo umestili model prostovoljskih vlog in jih natančno opisali.

4. Koordinacija prostovoljskega dela

Delo prostovoljcev, ki se vključujejo v jezikovno izobraževanje priseljencev, mora biti koordinirano. Prostovoljci morajo biti za svoje pedagoško delo ustrezno usposobljeni, imeti pa morajo tudi podporo pri izbiri učnih gradiv, učnih metod in tehnik glede na to, ali je njihovo delo s priseljenci individualno ali skupinsko. Koordinator jih mora ne le povezati s priseljenci, ampak jim pomagati tudi pri načrtovanju urnikov, iskanju učnih virov idr.

¹ Moduli usposablajo za opravljanje prvih treh vlog, v slovenskem kontekstu so vsi trije moduli namenjeni vsem prostovoljcem (posameznih modulov – za razliko od drugih partnerjev – ne ločujemo glede na posamezne prostovoljske vloge).

Primeri dobrih praks

UPI-Ijudska univerza Žalec

Na UPI Žalec izvajamo program Začetna integracija priseljencev, priseljencem pa nudimo učno pomoč še v Središču za samostojno učenje, kamor po jezikovno pomoč najpogosteje prihajajo albansko govoreče ženske. V Središču za samostojno učenje je priseljencem na razpolago mentorica, ki obiskovalce Središča usmerja pri izbiri gradiv, jim pomaga pri težavah z računalnikom, v primeru albansko govorečih priseljencev pa izvaja učno pomoč. Pri tem si pomaga z gradivom Slika jezika, uporablja učbenik A, B, C ... 1, 2, 3, GREMO za albansko govoreče in pripravlja lastno gradivo. Preteklo poletje smo v Središču nudili jezikovno pomoč mlademu Indijcu in Nigerijcu, da sta se lažje vključila v program Začetna integracija priseljencev. Mentorica se je z njima skušala čim več pogovarjati v slovenščini, iskala je učne materiale za njuno raven znanja in jima pomagala z informacijami, ki so se nanašale na vsakdanje opravke.

Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik je že pred začetkom projekta VIME pripravil dvoje krajših izobraževanj za prostovoljce, ki se vključujejo v jezikovno izobraževanje priseljencev, spomladi 2019 pa načrtujemo usposabljanje za prostovoljce študente. Za prostovoljce smo v Centru za slovenščino pripravili tudi nekaj kratkih posnetkov s smernicami, kako pomagati beguncem pri začetnem učenju slovenščine. Centreve sodelavke in sodelavci občasno tudi sami prostovoljno učijo priseljence ali pomagajo pri pridobivanju novih prostovoljcev.

Orodja VIME vključujejo:

- model vlog, ki jih prostovoljci in prostovoljke lahko imajo v jezikovnem izobraževanju odraslih priseljenk in priseljencev
- vprašalnika za priseljenke in priseljenke ter prostovoljce in prostovoljke
- module usposabljanja prostovoljk in prostovoljcev
- smernice za poklicne učitelje in učiteljice
- priporočila za odločevalce v jezikovni politiki

Vsa gradiva so na voljo na spletni strani projekta VIME www.languagevolunteers.com, gradiva v slovenščini so na voljo na <https://centerslo.si/za-ucitelje/za-prostovoljce/projekt-vime>.

Gradiva VIME so plod sodelovanja partnerjev v projektu in odražajo izključno njihovo mnenje. Evropska komisija, ki je projekt VIME sofinancirala, ne odgovarja za njihovo vsebino ali nadaljnjo uporabo rezultatov projekta.

Partnerji v projektu VIME:

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

